

ІЗВО «МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПІЛІПА ОРЛИКА»
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА
КАФЕДРА ПРАВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з навчальної роботи
В.В.Ревенко
«30» / 08 2021 р.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КУРСОВИХ РОБІТ

галузь знань 08 Право
спеціальність 081 Право

Миколаїв
2021 – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. ВИБІР ТЕМИ І СКЛАДАННЯ ПЛАНУ РОБОТИ	5
2. ПОШУК, ЗБІР ТА МЕТОДИ ОПРАЦЮВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ.....	6
3. НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	7
4. ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ ТА СПИСКУ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	8
5. ВИМОГИ ДО РЕЦЕНЗІЇ І ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	9
ДОДАТОК 1. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	11
ДОДАТОК 2. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗМІСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	12
ДОДАТОК 3. ЗРАЗОК НАПИСАННЯ ВСТУПУ КУРСОВОЇ РОБОТИ	13
ДОДАТОК 4. ЗРАЗОК НАПИСАННЯ ВИСНОВКІВ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	15
ДОДАТОК 5.ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	17
ДОДАТОК 6. РЕЦЕНЗІЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ	18
ДОДАТОК 7. ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ З КУРСУ «ТРУДОВЕ ПРАВО».....	19
ДОДАТОК 9. ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ З КУРСУ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО».....	21

ВСТУП

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу у ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика» курсова робота виконується з метою закріплення, поглиблення і узагальнення знань, одержаних здобувачами вищої освіти за час навчання та їх застосування до комплексного вирішення конкретного фахового завдання.

Курсова робота – це закінчене теоретико-емпіричне дослідження, що систематизує та поглиблює фахові знання й уміння здобувачів вищої освіти, виявляє їх наукові інтереси та здібності. Курсова робота з правничих дисциплін є важливою складовою професійної підготовки фахівців з галузі знань 08 Право.

Метою курсової роботи є розвиток навичок самостійної науково - пошукової роботи, роботи із нормативно-правовою базою, поглиблення теоретичних знань і практичних умінь під час розв'язання конкретного завдання та письмового викладу отриманих унаслідок виконаного дослідження результатів.

Завдання курсової роботи:

- надання здобувачам вищої освіти можливостей самостійного визначення напрямків дослідження через вибір теми та висвітлення її актуальності;
- поглиблення теоретичних знань зі спеціалізації з метою підвищення рівня професійної майстерності;
- закріплення умінь і навичок самостійної роботи з нормативно-правовими актами, науковою та навчально-методичною літературою, складання списку використаної літератури та їх критичного аналізу, а також належного оформлення результатів наукових досліджень;
- розвиток творчих здібностей і можливостей здобувачів вищої освіти, заохочення їх до самостійної науково-дослідницької діяльності.

Тематика курсових робіт відповідає завданням відповідного блоку навчальних дисциплін, а також науково-педагогічному профілю кафедри права. Пропонуючи теми курсових робіт, викладачі кафедри орієнтують здобувачів вищої освіти на актуальні проблеми сучасної правничої науки і практики; заохочувати ініціативу і вияв власних наукових інтересів здобувачів вищої освіти.

Основною формою керівництва курсовою роботою є консультування, яке має бути індивідуальним і всебічним, тобто установчим, методичним, методологічним, тематичним, поточним тощо. Контроль за роботою здобувача вищої освіти над курсовою роботою допомагає сформувати необхідні навички, виховати у здобувачів вищої освіти критичний підхід до матеріалів, що містяться у навчальній літературі і монографіях, навчити логічно викладати свої думки і робити необхідні узагальнення і висновки.

Виконання курсової роботи складається з таких етапів:

- 1) вибір (формулювання) теми і складання плану роботи;
- 2) пошук нормативно-правових джерел, наукової та навчально-методичної літератури, їх опрацювання;
- 3) робота над змістом курсової роботи, підготовка тексту і подання його науковому керівникові;
- 4) доопрацювання курсової роботи із врахуванням зауважень наукового керівника і подання її науковому керівникові для рецензування і оцінювання;

5) захист курсової роботи і підсумкове оцінювання.

1. ВИБІР ТЕМИ І СКЛАДАННЯ ПЛАНУ РОБОТИ

Вибираючи тему курсової роботи з тематики, запропонованої кафедрою права, здобувача вищої освіти повинен зорієнтуватись у тому, щоб дослідження, здійснене в процесі розробки курсової роботи, можливо було продовжити в подальших наукових пошуках.

Оскільки запропонована тематика курсових робіт не може охопити усі актуальні проблеми правничої науки і практики, перелік може бути розширений, в тому числі і з врахуванням наукових інтересів здобувачів вищої освіти.

Чинниками, які впливають на вибір теми курсової роботи, можуть бути рівень фахової та методичної підготовки здобувача вищої освіти, його наукові зацікавлення. Необхідно враховувати також рівень розробленості тієї чи іншої проблеми в науковій літературі. Вибираючи (формулюючи) тему, слід упевнитися, що об'єктивні наукові джерела можуть забезпечити опрацювання і розвиток даної проблеми. При цьому слід пам'ятати, що інформація, отримана з Інтернету, не завжди є об'єктивною і науковою. При виборі теми курсової роботи необхідно надавати перевагу тим дослідженням, результати яких можуть бути використані у майбутній професійній діяльності. Допомогу здобувачеві вищої освіти при виборі (формулюванні) теми може і повинен надати науковий керівник. Назва курсової роботи повинна бути лаконічною, відповідати обраній проблемі та суті дослідження.

Теми курсових робіт, їх виконавці та наукові керівники затверджуються на засіданні кафедри права. Подальше коригування теми можливе лише з дозволу наукового керівника при достатньому обґрунтуванні змін здобувачем вищої освіти. Тема курсової роботи вказується на титульній сторінці (Додаток 1).

Після вибору теми здобувачеві вищої освіти необхідно розробити план курсової роботи. Самостійно складений здобувачем вищої освіти план обговорюється з науковим керівником. План включає: вступ; 2-3 взаємопов'язані і логічно побудовані розділи, що дозволяють розкрити тему; висновки. План курсової роботи може бути простим і складним, в залежності від теми і задуму автора, зокрема, мети і завдань, які він має намір реалізувати. Важливо, щоб складові частини курсової роботи були взаємопов'язані між собою. Так, визначені у вступі завдання складають зміст основної частини роботи, а у висновках підводяться підсумки проведеного дослідження. У процесі роботи план може коригуватися. Остаточний відкоригований план курсової роботи відображається у змісті, де перелічуються заголовки усіх структурних частин курсової роботи і вказуються сторінки, на яких вони починаються. Зразок оформлення змісту курсової роботи поданий у Додатку 2.

2. ПОШУК, ЗБІР ТА МЕТОДИ ОПРАЦЮВАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ІНШИХ ДЖЕРЕЛ

Для підготовки і написання курсової роботи здобувач вищої освіти може використовувати два види матеріалів: 1) нормативно-правові акти; 2) теоретичні джерела. До перших передусім належать Конституція, кодекси, закони та підзаконні нормативно-правові акти, які містять юридичні норми та здійснюють правове регулювання суспільних відносин в Україні, а також ратифіковані Верховною Радою України міжнародні договори. До цієї ж групи можна зарахувати локальні правові акти (наприклад, статути і положення діяльності державних та громадських організацій, колективний договір, правила внутрішнього трудового розпорядку на підприємстві, в установі чи організації та ін.), акти тлумачення чинного законодавства (рішення Конституційного Суду України) та правозастосувальні акти (постанови, накази, рішення, ухвали та ін., прийняті у конкретних справах).

Теоретичними джерелами є наявні в бібліотеках підручники, навчальні та методичні посібники, курси лекцій, наукові статті на відповідну тематику, дисертації та автореферати, монографії та збірники наукових праць, матеріали наукових конференцій, публікації в газетах і журналах, довідкова література; з певними застереженнями може бути використана інформація, отримана з Інтернету.

Методика вивчення літератури, як основа наукового дослідження в курсовій роботі, залежить від характеру й індивідуальних особливостей здобувача вищої освіти – загальноосвітнього рівня й спеціальної підготовки, ерудиції та особливостей пам'яті, звичок і працездатності. Разом з цим є доцільним дотримання загальних правил опрацювання літератури. Спочатку потрібно ознайомитись з основною літературою (законодавчими актами, підручниками), а потім – додатковою (інструктивними матеріалами, статтями про конкретні дослідження тощо). Вивчення складних джерел (монографій) слід починати лише після опрацювання простіших (підручників).

Відібрана література підлягає уважній обробці. Попереднє ознайомлення включає побіжний огляд змісту, читання передмови, анотації.

Розділи, що мають особливе значення для курсової роботи, старанно опрацьовують, звертаючи особливу увагу на ідеї й пропозиції щодо вирішення проблемних питань обраної теми, дискусійні питання, наявність різних точок зору й протиріч. У процесі опрацювання літератури на окремих аркушах або картках роблять конспективні записи, виписки з тексту, цитати, цифровий матеріал. При цьому слід обов'язково робити повні бібліографічні записи джерел: автора, назва книги (статті), видавництва (назви журналу), року видання, обсягу книги (номеру журналу), номеру сторінки з тим, щоб використати ці записи для підготовки списку використаної літератури й зробити необхідні посилання на джерела в тексті курсової роботи.

3. НАПИСАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Після опрацювання джерельної бази здобувач вищої освіти приступає до написання курсової роботи. При цьому він повинен дотримуватися певних вимог щодо змісту окремих частин курсової роботи.

У вступі (обсяг – 4-5 сторінок):

- визначається **актуальність теми** (наскільки її розробка є потрібною і важливою у контексті української правничої науки і практики);

- чітко формулюються **мета і завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження.**

Мета курсової роботи – це кінцевий результат дослідження, який передбачає розв'язання визначеної проблеми; **завдання** – це певні етапи досягнення цього результату. При визначенні об'єкта і предмета дослідження слід виходити з того, що об'єкт є ширшим, ніж предмет. Якщо об'єкт дає відповідь на питання «що досліджується», то предмет визначає окремі аспекти аналізу досліджуваної проблеми.

- вказуються **методи** дослідження, використані автором під час наукового пошуку;

- подається **огляд літератури** за темою курсової роботи, який, по-перше, демонструє обізнаність автора у вибраній темі, по-друге, дозволяє охарактеризувати історію розвитку досліджень даної теми та наявну базу знань. При цьому недостатньо вказати перелік опублікованої літератури з анотацією кожного видання. Слід проаналізувати, наскільки глибоко досліджувалася дана тема у фундаментальних та інших працях, систематизувати найважливіші положення, виявити питання, які не отримали відповіді у попередніх дослідженнях та логічно пов'язати їх з завданням виконуваної роботи. Зразок написання вступу курсової роботи поданий у **Додатку 3.**

У рамках **основної частини роботи (обсяг – 23-27 сторінок)** виконавець курсової роботи повинен виконати завдання, визначені у вступі і досягти поставленої мети курсової роботи. Основна частина має включати 2-3 самостійні, але взаємопов'язані розділи, у яких розкриваються основні положення теми курсової роботи. На основі опрацьованого матеріалу здійснюється розгорнутий виклад теоретичних положень та емпіричних даних, що досліджуються. Основна частина курсової роботи повинна мати не описовий, а творчий, аналітичний характер. Важливо, щоб при написанні курсової роботи була висвітлена позиція автора, його міркування щодо питань, які розглядаються, пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства тощо. Здобувач вищої освіти повинен дослідити нормативно-правову базу, супроводжувати виклад матеріалу власними коментарями, завершувати кожне питання чи розділ коротким узагальнюючим висновком. Цей висновок повинен нести наукову новизну чи особисту думку автора до уже відомого матеріалу як результату проведеного дослідження.

Певну частку курсової роботи складає цитування. У роботі не повинно бути переписаних з підручників положень і формулювань, а допускаються лише посилання на них. Цитати роблять дослідження вагомим з наукової точки зору, допомагають автору підтвердити свою думку чи спростувати інші твердження. При цитуванні слід дотримуватися як міри, так і певних правил. Цитату треба наводити у лапках, у тій формі, у якій вона подана у першоджерелі, і супроводжувати

посиланням. У кінці цитати ставиться відповідна цифра [2, с. 56]. У цьому посиланні подається повна інформація про використане джерело. *Наприклад: У юридичній літературі за суб'єктами (носіями) правосвідомість поділяють на різні форми (види, елементи). Зокрема, О.Ф. Скакун виділяє: 1) індивідуальну правосвідомість – сукупність правових поглядів, почуттів, настроїв і переконань конкретного індивіда; 2) групову правосвідомість, яка виражає ставлення до права, правових явищ, їх оцінку з боку соціальних груп, формальних і неформальних колективів, відображає їх загальні інтереси і потреби, їх співвідношення з інтересами всього суспільства (наприклад, вимоги страйкуючих шахтарів); 3) суспільну правосвідомість – виражає ставлення до права всього суспільства [2, с. 56].*

Загальні **висновки (обсяг - до 3 сторінок)**, які завершують курсову роботу, мають відображати кінцеві результати наукового дослідження здобувача вищої освіти. Це коротке резюме з усього змісту курсової роботи, що показує, якою мірою вирішено завдання й досягнуто мети, сформульованої у вступі.

У висновках **обов'язково подаються рекомендації щодо практичного застосування даної роботи**. Рекомендується виділити найбільш актуальні аспекти теми, вказати доцільні та ефективні методи викладання матеріалу. Варто визначити, які аспекти даної теми можуть стати предметом майбутніх досліджень.

Зразок написання висновків до курсової роботи поданий у Додатку 4.

4. ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ ТА СПИСКУ ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Курсова робота з навчальних дисциплін «Трудове право», «Кримінальне право» повинна відповідати усім вимогам щодо змісту та форми. Дотримання цих вимог здобувачами вищої освіти досягається, по-перше, у результаті самостійної творчої діяльності; по-друге, за рахунок співпраці з керівником курсової роботи, виконання його порад, а також цих рекомендацій.

Загальний обсяг курсової роботи становить 30-35 сторінок. Усі сторінки роботи нумерують, крім першої (титульної) сторінки, та другої – сторінки зі змістом роботи. Курсова робота має бути надрукована на білому папері формату А-4 (поля стандартні). Курсова робота повинна бути підшита.

Список використаної літератури (рекомендована кількість – не менше 15) має містити опрацьовані здобувачем вищої освіти нормативно-правові акти, наукову, навчальну, методичну літературу. У списку необхідно вказувати тільки ті джерела, на які є посилання у тексті курсової роботи.

Список використаної літератури повинен включати повний бібліографічний опис використаних при написанні курсової роботи джерел.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують з каталогів повністю без скорочень і пропусків будь-яких елементів.

Порядок розміщення використаних джерел у списку: спочатку в алфавітному порядку вказуються нормативно-правові акти, далі, продовжуючи нумерацію, інші джерела. Матеріали, знайдені на відповідних сайтах Інтернету, фіксують наприкінці списку, вказуючи електронну адресу та всі наявні реквізити.

Зразок оформлення списку використаної літератури поданий у Додатку 5.

Курсова робота може включати додатки. У додатках вміщують матеріал, який є необхідним для повноти курсової роботи, але включення його до основної частини роботи може змінити впорядковане і логічне уявлення про дослідження (це можуть бути ілюстрації, схеми, таблиці тощо).

Кожен додаток повинен починатися з нового аркуша і мати заголовок, виконаний великими літерами. У правому верхньому кутку над заголовком великими літерами пишеться відповідно: ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б тощо.

5. ВИМОГИ ДО РЕЦЕНЗІЇ І ЗАХИСТУ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Виконана курсова робота не пізніше, ніж за два тижня до закінчення теоретичного навчання подається на кафедру права, після реєстрації передається науковому керівнику для рецензування. Науковий керівник перевіряє роботу і готує на неї письмову рецензію (Додаток 6), а також оцінює згідно з критеріями оцінювання курсових робіт. У рецензії керівника курсової роботи дається характеристика її змісту (повнота розкриття теми, реалізація мети й завдань, практичне значення), а також форми (структурованість, оформлення цитат, списку використаних джерел тощо); оцінюється повнота використання нормативних джерел та літератури; визначається ступінь самостійності автора відносно використаної літератури. У рецензії можуть бути зауваження відносно стилю, чіткості висловлювання думок, оформлення роботи тощо. Позитивно курсова робота оцінюється відміткою «допускається до захисту» та виставленням відповідної кількості балів.

Захист курсових робіт здійснюється за встановленим графіком перед комісією у складі двох-трьох викладачів кафедри за участю наукового керівника. До захисту здобувач вищої освіти отримує свою роботу, знайомиться з рецензією й готується аргументовано відповісти на зауваження й запитання. Процедура захисту передбачає стислий виклад здобувачем вищої освіти головних проблем дослідження та їх вирішення, відповіді на запитання членів комісії. Для розкриття змісту курсової роботи та викладу основних результатів проведеного дослідження здобувачеві вищої освіти надається не більше 10 хвилин.

Викладачі кафедри та присутні мають право задавати питання щодо змісту роботи та будь-яких інших проблем теми. Якість захисту курсової роботи враховується при її підсумковому оцінюванні. При цьому відбувається обмін думками, у якому беруть участь науковий керівник та членів кафедри, присутні на захисті. У процесі захисту членами комісії оцінюється глибина знань здобувачем вищої освіти досліджуваної теми, уміння вести дискусію, обґрунтовувати й відстоювати свою точку зору, чітко відповідати на поставлені запитання.

Остаточна оцінка вноситься у відомість та залікову книжку здобувача вищої освіти.

У випадку, коли здобувач вищої освіти отримав оцінку «незадовільно», йому надається тижневий термін для переробки роботи. Повторний захист курсової роботи повинен відбуватися згідно встановленого графіку.

Модульно-рейтингова система передбачає оцінювання курсових робіт за 100-бальною шкалою. Вони розподіляються за наступною схемою:

50 балів	Зміст курсової роботи (формулювання теми, її актуальність, відповідність змісту темі роботи, повнота розкриття теми, науково-теоретична значимість дослідження)
10 балів	Творчий підхід і самостійність при написанні роботи, її практична значимість (наявність елементів творчого пошуку, виклад і обґрунтування власної думки, формулювання пропозицій щодо практичного використання матеріалів проведеного дослідження)

10 балів	Опрацювання джерел (відповідність підібраних джерел темі роботи, їх кількість (достатня/недостатня), вміння робити посилання, правильність і повнота бібліографічного опису)
5 балів	Зовнішнє оформлення роботи (стиль написання, якість і акуратність оформлення, його відповідність вимогам)
25 балів	Захист курсової роботи (розкриття її змісту та виклад основних результатів проведеного дослідження, відповіді на питання тощо)

Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

**ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ КЛАСИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПИЛИПА ОРЛИКА»**

Кафедра права

**ПРАВОСВІДОМІСТЬ: ПОНЯТТЯ, ФОРМИ,
ФУНКЦІЇ**

КУРСОВА РОБОТА

за __ семестр 20__/20__ н.р.
здобувача вищої освіти групи П-_____
Іваненко Івана Івановича

Науковий керівник: кандидат юридичних наук
Петренко Петро Петрович

1. Допущено до захисту

_____ Науковий керівник _____
дата підпис прізвище, ім'я

2. Оцінка захисту _____

_____ Члени комісії _____
дата підпис прізвище, ім'я

_____ підпис прізвище, ім'я

_____ підпис прізвище, ім'я

Зразок оформлення змісту курсової роботи

Тема: Взаємозв'язок та взаємодія системи права і системи законодавства України

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. СИСТЕМА ПРАВА	6
1.1. Поняття системи права та її складових елементів.....	6
1.2. Загальна характеристика основних галузей права України.....	11
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ЗАКОНОДАВСТВА	18
2.1. Поняття і принципи побудови системи законодавства.....	18
2.2. Систематизація законодавства.....	24
2.3. Співвідношення системи права і системи законодавства.....	29
ВИСНОВКИ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	34
ДОДАТКИ	

*Зразок написання вступу курсової роботи
на тему «Конституційно-правовий інститут Президента України»*

ВСТУП

У перекладі з латинської мови «*praesidens*» означає: «той, що сидить попереду» (в античні часи президентами називали головуючих на зборах).

Розвиток цього політичного інституту бере початок наприкінці XVIII століття, з формуванням перших демократичних режимів у країнах Нового і Старого Світу. Вперше посада президента була запроваджена Конституцією США 1787 р. Упродовж XVIII–XX століть інститут президентства став майже невіддільним атрибутом республіканської форми правління і однією з ознак демократичного ладу. У наш час президенти очолюють більшість держав світу.

До функцій президента входять: представництво держави у внутрішніх і зовнішніх відносинах, забезпечення державного суверенітету і національної безпеки, призначення і звільнення глав дипломатичних представництв за кордоном і певної частини урядовців усередині держави, командування збройними силами, нагородження державними нагородами, присвоєння військових і цивільних звань, здійснення помилування, прийняття до громадянства тощо.

Залежно від того, є республіка президентською чи парламентською, президент має, відповідно, ширші чи вужчі повноваження у сфері призначення прем'єр-міністра і нормотворчої діяльності. У переважній більшості республік президент є визначальною політичною постаттю.

Конституція України, прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня, визначила напрямки утвердження України як суверенної, незалежної, демократичної, правової та соціальної держави, одним із яких є порядок організації та здійснення державної влади в Україні. Саме поняття «державна влада» належної теоретичної розробки у вітчизняній науці ще не здобуло. Досить зазначити, що всі підручники з державного права радянської доби взагалі уникали розкриття сутності цього поняття. Нові концептуальні підходи до диспозиції державної влади в Україні вимагають заповнити цю прогалину, оскільки вивчення даного явища має не лише суто теоретичне, а й практичне значення у складний період розбудови молодій Українській державі.

Важливе місце у системі органів державної влади займає інститут Президента України, який був заснований у незалежній Україні з метою формування демократичних державних інституцій. Актуальність теми курсової роботи обумовлюється тим, що на сучасному етапі інститут президентства не належить до числа добре розроблених тем.

Метою курсової роботи є всебічне дослідження інституту Президента України.

Завдання курсової роботи:

- узагальнити основні наукові дослідження інституту президентства,
- дати загальну характеристику основних етапів становлення інституту Президента України;
- розкрити зміст конституційно-правового статусу Президента України ;

- охарактеризувати взаємодію Президента України з іншими органами державної влади в Україні – Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, органами судочинства;

- визначити основні шляхи модернізації існуючої моделі державної влади в Україні з метою подальшого вдосконалення діяльності Президента України.

Об'єкт дослідження – конституційно-правовий інститут Президента України.

Предмет дослідження – загальні засади організації та здійснення державної влади в Україні, норми Конституції та законодавства України, які утворюють конституційно-правовий інститут Президента України.

Методологічну основу курсової роботи утворюють такі методи:

- системний метод застосовується для аналізу єдиної, цілісної системи органів державної влади в Україні, при цьому інститут Президента України розглядається як невід'ємний елемент цієї системи;

- діалектичний, який передбачає аналіз розбіжностей між конституційними нормами та практикою їх реалізації в Україні, пошук шляхів їх подолання на основі наступництва, поєднання нового зі старим на вищій стадії розвитку;

- порівняльно-правовий, що дозволяє аналізувати статус Президента України на різних етапах формування цього інституту;

- статистичний, за допомогою якого досліджується практика реалізації конкретних правових норм та ефективність їх дії;

- історичний, який дозволяє вивчати динаміку конституційно - правового інституту Президента України в історичному аспекті;

- формально-юридичний, що застосовується при дослідженні нормативно-правових актів.

Джерельну базу курсової роботи утворюють Конституція України, закони та підзаконні нормативно-правові акти, та судова практика – у межах досліджуваних питань.

Теоретичну основу курсової роботи складають підручники та посібники з конституційного права України, монографії вітчизняних й зарубіжних вчених. Переважно аналіз конституційних положень інституту президентства дається в контексті вивчення конституційних засад діяльності інших владних інститутів України.

На сучасному етапі питаннями функціонування інституту Президента України, його удосконалення займаються такі вчені, як С. А. Агафонов, Ф. В. Бурчак, В. Ф. Погорілко, В. В. Селіванов, В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, В. М. Шаповал, В. А. Шатіло, а також політики В. Медведчук, В. Литвин, М. Томенко та ін.

Одним із перших аналіз інституту президента в Україні зробив В. М. Шаповал [3], дещо пізніше з'явилися спеціалізована праця Ю. М. Тодики і В. Д. Яворського [4], системні монографії С. Г. Серьогіної⁵ та В. А. Шатіло [6]. Як вищий політичний інститут розглядається інститут президентства у монографії А. Романюка, присвяченій порівняльному аналізу політичних систем країн Західної Європи [7]. Інститут президента аналізується у багатьох дисертаційних дослідженнях [8]. Вказані та інші праці використані при написанні курсової роботи. В Україні триває пошук оптимальної моделі організації та здійснення державної влади, у якій центральне місце має займати глава держави. У зв'язку з цим теоретичні дослідження інституту президентства не втрачають своєї актуальності.

*Зразок написання висновків до курсової роботи
на тему «Кримінально-правовий захист прав дитини в Україні»*

ВИСНОВКИ

Розглянувши питання кримінально-правового захисту прав дитини в Україні, можна зробити наступні висновки.

По-перше, на правове становищі дітей впливають як негативні явища соціально-економічного розвитку нашої держави, так і недосконалість правового механізму охорони дитинства. У сучасному міжнародному праві сформувалася норма, яка передбачає необхідність особливого піклування про дитину як до, так і після її народження. Ратифікувавши Конвенцію про права дитини, Українська держава взяла на себе зобов'язання втілювати в життя права дитини в повному обсязі і надавати їй належний правовий захист. На виконання цих завдань в Україні спрямована система заходів соціального, економічного, організаційного та правового характеру.

По-друге, встановлення кримінальної відповідальності за порушення прав і законних інтересів дитини чи заподіяння їй шкоди має забезпечувати фізичний, інтелектуальний, духовний, моральний і соціальний розвиток дитини. Кримінальний містить склади злочинів, потерпілим у яких визнається дитина. Злочини проти дітей характеризуються підвищеною небезпечністю, оскільки вони заподіюють шкоди їх фізичному і психічному розвитку.

Аналіз статей Кримінального кодексу України виявляє, що об'єктами кримінально-правової охорони є такі права, свободи та законні інтереси дітей: життя, фізичне і психічне здоров'я, особиста свобода, моральність, честь і гідність, статевая свобода і статевая недоторканість, право на повноцінне життя та всебічний розвиток, майнові права, право на працю та своєчасне отримання заробітної плати у розмірі, не нижчому від визначеного законом. Найчастіше проти неповнолітніх вчиняються такі злочини: умисне вбивство; доведення до самогубства; ненадання допомоги дитині, яка перебуває у небезпечному для життя стані; неналежне виконання обов'язків щодо охорони життя та здоров'я дитини; торгівля дітьми; експлуатація дитини; зґвалтування; розбещення неповнолітніх; втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність, у пияцтво, у заняття жебрацтвом, азартними іграми; примушування чи втягнення до заняття проституцією; схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи одурманюючих засобів; спонукання до застосування допінгу та інші. У більшості випадків злочини проти неповнолітніх характеризуються умисною формою вини щодо самого діяння – винний усвідомлює, що посягає на права та законні інтереси дитини та розуміє, що це може заподіяти їй фізичної, моральної чи матеріальної шкоди. Стосовно наслідків психічне ставлення винного може бути як умисним, так і необережним. Суб'єкт злочину проти неповнолітнього може бути загальним (фізична осудна особа, яка досягла віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність) і спеціальним (особа, наділена додатковими ознаками).

По-третє, проведений аналіз кримінального законодавства у цілому свідчить, що в Україні посилився захист дітей від злочинних посягань. Разом з тим окремі статті Кримінального кодексу не передбачають особливого захисту неповнолітніх від таких злочинів, як побої, мордування чи катування. Вважаємо необхідним удосконалення кримінальне законодавство України про захист прав неповнолітніх на основі використання позитивного досвіду інших держав у цій сфері.

Знання кримінально-правових норм, які забезпечують охорону і захист прав та законних інтересів неповнолітніх, необхідні кожному вчителю для здійснення професійної діяльності, для проведення право просвітницької роботи з учнями та їхніми батьками. Матеріал курсової роботи може бути використаний учителем правознавства на уроках правознавства при вивченні кримінального права України, а також для проведення позаурочних заходів. Наприклад, одну із виховних годин можна провести на тему «Насильство у сім'ї». У своєму виступі вчитель має розказати учням, що насильство у сім'ї – досить поширене негативне соціальне явище. Багато дітей зазнають жорстокого поводження з боку батьків чи осіб, що їх замінюють. При цьому діти не завжди знають, що експлуатація дітей, втягнення їх у жебрацтво, заняття азартними іграми тощо є кримінально - караними діяннями, за які батько чи мати, усиновителі, опікуни чи піклувальники повинні нести кримінальну відповідальність. У школі можна запровадити службу довіри для учнів та батьків, у якій психологом та правником надаватимуться консультації з таких питань, як відповідальність батьків перед дитиною, запобігання дитячому суїцидові, недопущення домашнього насильства та ін.

Важливим напрямком майбутніх наукових досліджень може бути формування в Україні ювенального права – галузі, норми якої спрямовані на посиленій правовий захист прав і законних інтересів дитини.

Зразок оформлення списку використаної літератури

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Кримінальний кодекс України – К.: Право, 2004. – 176 с.
3. Кримінально-процесуальний кодекс України – К.: Велес, 2004. – 176 с.
4. Байниязов Р.С. Философия правосознания: постановка проблемы / Р.С. Байниязов // Правоведение. – 2001. – №5. – С.12-23.
5. Голосніченко І. Правосвідомість і правова культура у розбудові Української держави / І. Голосніченко // Право України. – 2005. – № 4. – С.24-25.
6. Загальна теорія держави і права /За ред. В.В.Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 320 с.
7. Загрева В. Виховання в учнів поваги до законів і права / В. Загрева // Рідна школа. – 2002. – № 10. – С.65-67.
8. Кельман М. С. Загальна теорія держави та права: Підручник / М.С. Кельман, О.Г. Мурашин, Н.М. Хома. – Львів: «Новий світ-2000», 2003. – 584 с.
9. Копкарева С.И. Особенности изучения правового сознания в социологии: методика и результаты (советский и российский опыт) / С.И. Копкарева // Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: Збірник наукових праць. – Харків: Видавн. центр ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2005. – 487-493 с.
10. Крестовська Н.М. Теорія держави і права: Елементарний курс / Н.М. Крестовська, Л.Г. Матвеева. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2007. – 432 с.
11. Осика І. Правовий нігілізм і правова культура / І. Осика // Право України. – 2001. – №7. – С.98-101.
12. Поляков А.В. Общая теория права: Учебник / А.В. Поляков, Е.В. Тимошина. – СПб.: Изд. Дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2005. – 472 с.
13. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права та держави. Видання 5-те, зі змінами. Навчальний посібник / П.М.Рабінович. – К.: Атіка, 2001. – 176 с.
14. 15. Селіванов В. До проблеми розроблення концепції розвитку вітчизняної юридичної науки / В. Селіванов // Право України. – 2001. – № 7. – С.11-
16. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник / О.Ф. Скакун. – Харків: Еспада, 2006. – 776 с.
17. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні : Закон України від 05 лютого 1993 р. № 2998–XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2998-12>
18. Федоров В. В. Правовая социализация учащейся молодежи России: факторы формирования и ценностные ориентиры : Дис. ... канд. социол. наук : 22.00.04. – Ростов н/Д, 2005. – 154 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.uaru.net/diss/cont/175055.html>

Рецензія на курсову роботу

тема курсової роботи _____

Здобувача (ки) вищої освіти групи _____

прізвище, ім'я, по батькові _____

	Критерії оцінювання	Кількість балів	Бали рецензента
1	1.1. Вступ (формулювання теми, її актуальність, визначення мети і завдань дослідження, виділення об'єкта і предмета дослідження, історіографія проблеми)	0-10	
	1.2. Основна частина (відповідність змісту темі роботи, повнота розкриття теми, науково-теоретична значимість дослідження)	0-30	
	1.3. Висновки (наявність узагальнення до кожного розділу та висновків дослідження у цілому, відповідність висновків меті і завданням роботи, чіткість і ґрунтовність узагальнень/висновків)	0-10	
2	Творчий підхід і самостійність при написанні роботи, її практична значимість (наявність елементів творчого пошуку, виклад і обґрунтування власної думки, формулювання пропозицій щодо практичного використання матеріалів проведеного дослідження)	0-10	
3	Опрацювання джерел (відповідність підібраних джерел темі роботи, їх кількість (достатня/недостатня), вміння робити посилання, правильність і повнота бібліографічного опису)	0-10	
4	Зовнішнє оформлення роботи (стиль написання, якість і акуратність оформлення, його відповідність вимогам)	0-5	
	Курсова робота допускається до захисту із кількістю балів	0-75	
	Захист курсової роботи (глибина знань здобувача вищої освіти під час захисту, якість відповідей на питання по змісту курсової роботи)	0-25	
	Загальна оцінка за курсову роботу «_____»	0-100	

Науковий керівник-рецензент _____ (_____)

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «ТРУДОВЕ ПРАВО»

1. Поняття колективного договору, сфера його укладення та зміст.
2. Сторони колективного договору та порядок його укладення.
3. Правовий статус суб'єктів трудового права України.
4. Поняття права на працю та правові гарантії його реалізації.
5. Поняття трудового договору та порядок його укладення.
6. Правове регулювання видачі та оформлення трудових книжок.
7. Правовий статус профспілок в Україні та їх роль в регулюванні трудових відносин.
8. Контракт як вид трудового договору.
9. Особливості укладення трудового договору з державними службовцями.
10. Порядок проведення конкурсу при прийнятті на державну службу.
11. Трудовий договір з сезонними і тимчасовими працівниками.
12. Особливості укладення трудових договорів з роботодавцем-фізичною особою.
13. Особливості працевлаштування іноземців в Україні.
14. Правове регулювання сумісництва та суміщення за законодавством України.
15. Види трудового договору за строками його дії.
16. Правове регулювання переведення працівників.
17. Тимчасові переведення на іншу роботу.
18. Правове регулювання переміщення працівників.
19. Загальна характеристика та класифікація підстав припинення трудового договору.
20. Припинення трудового договору за ініціативою працівника.
21. Припинення трудового договору за ініціативою "третьох осіб".
22. Припинення трудового договору у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці.
23. Припинення трудового договору за взаємним волевиявленням сторін.
24. Припинення трудового договору у зв'язку з виявленою невідповідністю працівника займаній посаді або виконуваній роботі.
25. Звільнення працівників за порушення трудової дисципліни.
26. Правове регулювання відсторонення працівників від роботи.
27. Розірвання трудового договору за одноразове грубе порушення працівником своїх трудових обов'язків.
28. Порядок звільнення працівника з ініціативи роботодавця.
29. Особливості припинення трудового договору з державними службовцями.
30. Правове регулювання звільнення працівника за появу на роботі в нетверезому стані.
31. Правові гарантії для окремих категорій працівників при звільненні з ініціативи роботодавця.
32. Правове регулювання додаткових підстав припинення трудового договору з окремими категоріями працівників.
33. Порядок проведення розрахунку при звільненні з роботи.
34. Правове регулювання випробування при прийнятті на роботу.

35. Соціальний діалог: загальна характеристика.
36. Правове регулювання соціального діалогу в Україні.
37. Сторони та інші суб'єкти соціального діалогу.
38. Поняття страйку та порядок його проведення.
39. Правове регулювання проведення страйків.
40. Правове регулювання робочого часу.
41. Ненормований робочий час: правове регулювання, проблеми вдосконалення.
42. Режими робочого часу.
43. Поняття та класифікація часу відпочинку.
44. Правове регулювання щорічної додаткової відпустки за особливий характер праці.
45. Правове регулювання цільових відпусток, які не належать до часу відпочинку.
46. Правове регулювання відпусток без збереження заробітної плати.
47. Правове регулювання щорічних додаткових відпусток.
48. Режим робочого часу: поняття, види.
49. Види додаткових відпусток за законодавством України.
50. Правове регулювання щорічних відпусток.
51. Поняття заробітної плати та її правове забезпечення.
52. Структура оплати праці найманих працівників.
53. Мінімальна заробітна плата як державна гарантія оплати найманої праці.
54. Правові гарантії права працівників на оплату праці.
55. Державне регулювання оплати праці.
56. Договірне регулювання оплати праці.
57. Форми та системи оплати праці за трудовим законодавством.
58. Поняття трудової дисципліни та її значення в трудових правовідносинах.
59. Трудовий розпорядок на підприємстві та його правове регулювання.
60. Підстави дисциплінарної відповідальності за трудовим правом.
61. Загальна дисциплінарна відповідальність працівників.
62. Спеціальна дисциплінарна відповідальність працівників.
63. Поняття матеріальної відповідальності за трудовим правом.
64. Правові гарантії права працівника на охорону праці.
65. Поняття охорони праці й основні принципи її правового регулювання.
66. Організація охорони праці на підприємствах, в установах, організаціях.
67. Поняття і причини виникнення індивідуальних трудових спорів.
68. Суб'єкти колективних трудових правовідносин.
69. Колективні трудові спори: поняття, предмет, сторони.
70. Примирні процедури вирішення колективних трудових спорів.

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ З ДИСЦИПЛІНИ «КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО»

1. Поняття, мета та різновиди показань за Кримінальним правом України.
2. Сутність та особливості кваліфікації афекту.
3. Конфіскація як захід кримінально-правового характеру
4. Кримінально-правова характеристика обстановки вчинення злочину.
5. Осудність як ознака суб'єкту злочину.
6. Форми і види вини.
7. Призначення покарань.
8. Сутність, знаття та погашення судимості.
9. Призначення покарань за сукупністю злочинів.
10. Призначення покарань за сукупністю вироків.
11. Звільнення від кримінальної відповідальності.
12. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.
13. Змішана форма вини як кримінально-правова категорія.
14. Кримінальна відповідальність за підкуп особи, яка надає публічні послуги.
14. Кримінально-правова характеристика умисного знищення або пошкодження об'єктів житлово-комунального господарства.
15. Злочини проти правосуддя, які пов'язані з обмеженням права особи на захист.
16. Кримінальна відповідальність за самоправство.
15. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності за корупційні злочини.
16. Кримінально-правова характеристика погрози або насильства щодо захисника особи
17. Поняття та види некорисливих кримінальних правопорушень проти власності
18. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України: кримінально-правова характеристика.
19. Залишення в небезпеці та ненадання допомоги як кримінальне правопорушення (ст.ст. 135-136 КК України).
20. Кримінальні правопорушення в сфері надання медичних послуг (ст.ст. 137-145 КК України).
21. Кримінальні правопорушення, що посягають на статеву недоторканість неповнолітніх (ст. ст. 155-156 КК України)
22. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти виборчих та трудових прав і свобод людини і громадянина.
23. Кримінально-правова характеристика організованої злочинності.
24. Кримінально-правова характеристика тероризму.
25. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти громадського порядку.
26. Кримінально-правова характеристика корупційних кримінальних правопорушень (ст. ст. 368-369 КК України)
27. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти правосуддя.

28. Кримінально-правова характеристика кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

29. Юридичний склад злочину як конструкція для правової кваліфікації суспільної поведінки особи та явища

30. Факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину та їх кримінально-правове значення

31. Кримінально-правова характеристика судимості

32. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб за кримінальним законодавством України

33. Поняття та види некорисливих кримінальних правопорушень проти власності

34. Кримінальна відповідальність за злочини проти життя особи

35. Кримінальна характеристика злочинів у сфері обігу наркотичних засобів та інших предметів, небезпечних для здоров'я населення.